

**МЕЛОТИПОЛОГІЯ – МЕЛОГЕОГРАФІЯ –
МЕЛОГЕНЕЗА**

УДК 784.4:398.85](=161.2)(438)

СЕЗОННО-ТРУДОВІ НАСПІВИ ПІВНІЧНОГО ПІДЛЯШШЯ**Лариса ЛУКАШЕНКО**

*Проблемна науково-дослідна лабораторія музичної етнології,
Львівська національна музична академія імені Миколи Лисенка,
вул. О. Нижанківського, 5/53, 79005 Львів, Україна,
тел.: (+38032) 235 84 78, e-mail: Larysa.Lukashenko@gmail.com*

Стаття присвячена мелотипології сезонно-трудо­вих наспівів Північного Підляшшя в контексті супроводжуючих їх обрядових обставин. У роботі зроблено жанрову класифікацію, проаналізовано найпоширеніші мелотипи та ладові моделі творів, подано короткий мелогеографічний огляд. Виявлено, що більшість мелодій є поліфункціональні та ритмічно споріднені. Статтю доповнено нотними прикладами та картосхемами розповсюдження основних мелотипів.

Ключові слова: сезонно-трудо­ві наспіви, косовичні, жнивні, осінні, трудовий жанровий цикл.

Українським сезонно-трудо­вим, у тому числі й жнивним, пісням присвячено порівняно небагато досліджень. Климент Квітка в 40-х роках ХХ століття чи не вперше спробував описати твори, що супроводжували жнива й обжинкові обряди Західної України [5]. За його словами, “у літературі знаходиться надто мало матеріалу для вияснення побутування пісень, пов’язаних з літніми землеробськими роботами” [5, с. 66]. Отож, у своїй розвідці вчений насамперед порушив питання необхідності вивчення трудового фольклору та намітив основні напрями досліджень, пов’язані з цією частиною традиційної музичної культури. Наступна фундаментальна праця, присвячена мелогеографії жнивних творів басейну Прип’яті – дисертація Ірини Клименко та низка пов’язаних із нею публікацій, з’явилися приблизно через піввіку [8; 6; 7; 9 та ін.]. Дослідниця, крім детального вивчення стилістики, мелотипології та мелогеографії жнивних творів власне басейну Прип’яті, визначила загальні риси й ареали поширення основних жнивних мелотипів України та Білорусі. Робота також охоплює широке коло теоретичних проблем, пов’язаних, передусім, із методологією різних напрямів досліджень. Загалом, у своїй дисертації І. Клименко не тільки буквально реалізувала програму, яку запропонував К. Квітка (Розділ 2), але й послідовно продовжуючи, доповнюючи та розвиваючи його ідеї, створила єдину логічну наукову концепцію. Згодом дослідження сезонно-трудо­вих пісень Верхньоприп’ятської низовини стало частиною дисертації Юрія Рибак [18, с. 164–167]. Він багато в чому спирався на розробки І. Клименко,

однак вивчав мелотипологічну та мелогеографічну картину трудових наспівів Верхньоприп'ятської низовини більш детально, визначаючи найдрібніше ареальне членування території. Трудові мелодії сусідньої Білорусі стали предметом вивчення у дисертаціях зарубіжних дослідниць Олександри Пашиної [16] та Галини Кутирьової [12]. Та хоча всі ці праці присвячені вивченню наспівів північно-західної східнослов'янської території, матеріали з Підляшшя залучалися лише фрагментарно¹. Отож, у цій розвідці плануємо зробити огляд типології сезонно-трудо́вих наспівів Північного Підляшшя в контексті супроводжуваних їх обрядових обставин. Робота ґрунтується переважно на матеріалах власних експедиційних записів 1999–2001 років², а також даних з інших джерел [8; 17]³.

Цикл трудових пісень Північного Підляшшя, за словами інформантів, поділяється на три групи: косовичні, жнивні та осінні. Вочевидь, косовичні виконували під час косіння сіна, жнивні супроводжували роботу зі збору зернових та обжинкові обряди, осінні співали в час осінніх польових робіт, переважно, коли поле орали “на чорнуху”.

Заготівля сіна зазвичай починалася в Петрівчаний піст. Косовичні пісні співали у процесі роботи здебільшого жінки, дівчата та діти, які допомагали чоловікам сушити, збирати та складати сіно (оскільки їх робота не була надто важкою). Під час відпочинку або коли сіно везли додому до співу долучалися й чоловіки.

Жнива тривали орієнтовно від Петра та Павла (12 липня) до Спаса (19 серпня). Зажинали переважно в суботу цілою сім'єю (навіть діти від семи років). Виходили на поле, хрестилися і казали “Господи, допоможи і благослови”. Пісні, виконувані винятково на жайки, інформанти впевнено пригадати не могли (одна із версій – “Ой чия то волока”, що співалася, коли йшли жати на чуже поле). Під час роботи в полі теж іноді співали. Проте, зважаючи на важкість праці, це відбувалося рідко, хіба під час перепочинку.

Кульмінаційним ритуалом жнив були обжинки, на яких і виконували більшість обрядових творів. Завершуючи роботу, жінці залишали на полі сніп незрізаного збіжжя, що називався “перепеліца”, зв'язували його зверху стрічкою та прикрашали квітами. Середину виполювали, застеляли соломною або хустиною, ставили хліб, сіль (за словами інформантів “коб воно нігде не виходило в господаря”⁴), кляли горобину (“коб таке було жито наросте”⁵) тощо. За тим обв'язували господаря перевеслом, обливали його та всіх жінок водою (щоб “коб таке було жито налівне”⁶), співали “Многая літа”, щоб Бог дав дожити до наступних жнив. Усі ці дії, наступна хода до господи та застілля супроводжувалися співом обрядових творів.

На свято Успіння Божої Матері зрізані з “перепеліци” колоски разом із квітами несли до церкви святити. Весною зерно колосків змішували із насінням, що засівали, а зі свяченої соломи на щойно засіяному полі вистеляли доріжку, на яку кляли квітку,

¹ У статті К. Квітки використано матеріали з Південного Підляшшя в записах Якова Сенчика, в дисертації І. Клименко – кілька особистих записів, опублікованих нотацій та аудіоматеріалів [8, с. 42, додатки].

² Більшість здобутих матеріалів опубліковано [19].

³ Використано також ресурси електронної бази даних Фонограмархіву музичного фольклору Інституту мистецтвознавства Польської академії наук: <http://www.dismarc.org>.

⁴ Архів ПНДЛМЕ, НІ 19/11.

⁵ Там само.

⁶ Там само.

горобину з “перепелиці” разом із шматочком хліба. Це все треба було перехрестити і помолитися, щоб “Бог дав на літо дождаті здоровими і знов збирати”⁷.

Група осінніх трудових представлена значно меншою кількістю творів, серед яких трапляються й звичайні, приурочені⁸ (переважно широко розповсюдженого ямбічного типу зі структурою вірша 446₂).

Усі трудові пісні Північного Підляшшя становлять один жанровий цикл, оскільки більшість мелодій є поліфункціональними, тобто обслуговують як обжинковий обряд, так і співаються під час косіння сіна або орання “на чорнуху” (однак із підміною тексту). Ця ситуація є винятковою, оскільки на більшості території України жнивні мелодії утворюють окремий жанровий цикл зі своїм характерним набором творів, хіба що окрім західнополіських теренів, де побутують наспіві-формули “весна”, “літо” “осінь”, тісно прив’язані до певного річного сезону, однак ця специфіка обставинного розподілу мелодій є зовсім відмінною [8, с. 62–63].

Очевидно, сезонно-трудова жанрова група (як і інші календарні та сімейно-обрядові цикли) складають твори різних жанрів. Отож, постає проблема жанрової класифікації. Варто зазначити, що такого роду робота становить певну трудність, оскільки виконуватиметься чи не вперше. У нечисленних вітчизняних працях, присвячених жнивним або трудовим пісням, жанрова дефініція пісень здебільшого оминається. Незважаючи на те, що ще в 30-х роках минулого століття Ф. Колеса зауважив спільність типової форми весільних та жнивних пісень західних областей української етнічної території [11, с. 370, 379–380], розподіл жнивних (трудова) пісень за жанрами (що стало традиційним в етномузикології при аналізі весільної пісенності [2, с. 50–80; 3, с. 20–23; 11; 15]) дотепер майже не практикується⁹. Так склалося почасти тому, що трудові обряди, порівняно із весільними, почали занепадати значно скоріше і не є такими розповсюдженими [4, с. 103–104], що зумовило їх порівняну малодослідженість. Інша причина – методологічна позиція вчених, які відкидають подібну жанрову дефініцію традиційних творів. Однак у більшості праць відзначено музично-стильові та вербальні відмінності поміж окремими групами трудових мелодій [8, с. 70; 18, с. 93]. Беручи до уваги первісну синкретичність духовної культури, очевидно, що в давнину більшість традиційних обрядодій супроводжувалися не тільки співом, але й магичними закличками, плачами, ритуальними танцями тощо. Ймовірно, що трудовий процес, а особливо його обрядові моменти, як наприклад, обжинки, не були винятком [8, с. 56–57]. Наступний аргумент, що підтверджує доцільність жанрового розподілу трудових пісень, той, що дійсно у багатьох місцевостях Західної України весільні ладканкові та обжинкові мелодії є тотожними (звичайно ж із заміною словесного тексту) “...жнивний цикл “запозичує” весільні мелоформи без будь-яких редакцій, лиш поетичні тексти підшукуються за їх відповідністю дожинковому ритуалу” [8, с. 97–98]. І насамкінець, серед трудових наявні мелодії із виразними музично-жанровими ознаками, серед яких можна виділити жниво-голосіння як показовий приклад ліро-епічного жанру, приспівки як твори ліро-драматичні¹⁰.

⁷ Архів ПНДЛМЕ, НІ 19/08.

⁸ Більшість приурочених творів серед осінніх трудових пісень трапляються й на інших західнополіських теренах, а саме на Південній Берестейщині (Архів ПНДЛМЕ, ЕК 158/12).

⁹ Виняток становлять праці львівських науковців [13; 14].

¹⁰ Понятійно-термінологічну систему етномузичних жанрів коротко описав Богдан Луканюк [20, с. 428–431].

Отож, трудовий жанровий цикл Північного Підляшшя представлений ладканками, піснями та приспівками. Найпоширенішим ладканковим типом є трирядковий (із повтореним першим рядком словесного тексту) строфічний семискладовик ${}^1V7_3$; ${}^sVAAB$ (див. Приклад 1). Із цією мелодією поєднується велика кількість текстів, переважно обрядового змісту. Вони пов'язані з темою обжинок (закінчення роботи, завивання “перепелиці”, готування ритуального обіду тощо). Кілька творів із позаобрядовими текстами мають “довгі” сюжети і, мабуть, виконувалися під час роботи або відпочинку поміж роботою.

Ритмічна форма типу вельми специфічна і рідкісна, оскільки не відповідає жодній загальнопоширеній організації семискладників: ${}^mR||:1121111:||1121124||$. Загалом, ритм перших двох побудов ніби тотожний весільній конструкції 34_2 так званого “козачка навпаки”, однак, по-перше, у тексті відсутня стала цезура (в одному випадку 34_2 , в іншому 43_2 , тощо), по-друге, заключне речення виказує цілком іншу логіку організації часу. Здогадно, що заключна побудова є основною, базовою, а перші дві – як це часто буває, вкорочені, ампліфіковані в процесі сольо-гуртового співу (тим більше, що перша побудова часто реально виконується взагалі рівними тривалостями). Цю гіпотезу підтверджує ще один, рідкісний, споріднений із попереднім тип з обривом першого рядка: ${}^1V3\dots$; 34_2 ; ${}^mR||224||:112|1124:||$ (див. Приклад 2). Імовірно, прототипом обидвох ритмічних конструкцій слугувала ізоритмічна побудова, в основі якої був анапест (112). Мелічно період складають три контрастні побудови з кварто-квінтовою системою ладових опор: $d^2 - c^2 - g^1$.

Характерною виконавською особливістю є надмірна пауза-віддих зазвичай після третьої складової у другій та третій побудовах. Також при гуртовому виконанні монодична за складом мелодія іноді дублюється нижньою терцовою второю.

Наступний ладканковий мелотип із ${}^1V43_3$, із повторенням першого рядка словесного тексту ${}^sVAAB$ та мелоритмічною будовою ${}^mR||:1111|224:||$ (див. Приклад 3) очевидно також споріднений із вищеописаними, оскільки його базовим ритмічним сегментом є анапест. Ще одна версія походження цього оригінального мелотипу може бути пов'язана з усіченням одного сегмента у вторинній формі (з дробленням основних складових) надзвичайно поширеного дожинкового мелотипу із ${}^*{}^1V43_2$, реальна структура вірша ${}^1V443_2$ та ${}^mR||:1111|1111|224:||$, тим більше, що зрідка на Північному Підляшші трапляється і цей різновид. За словами інформантів, ці твори обслуговують обряд обжинок (ритуальний текст “Добрий пан наш”) та супроводжують трудовий процес під час жнив та орання поля “на чорнуху” (звичайні тексти “Ой високо, високо”, “Ой ратаю, ратаю”). Отож, мелодії цього типу є поліфункціональними.

Заслугує на увагу особлива ладова будова мелодій. У переважній більшості пісень – змінний звукоряд, музичний період завершується другим шаблоном. Це вказує на тетракордову конструкцію – систему двох тетракордів $d^2 - a^1$ та $c^2 - g^1$, що поєднані способом накладання та мають різний інтонаційний склад (саме це пояснює наявність змінного альтерованого звукоряду). Характерним прийомом для традиційного монодичного ладового мислення є закінчення періоду звуком a^1 , тобто нижньою опорою верхнього тетракорду $d^2 - a^1$, яка (так само як і субквартовий тон) має потенціальну енергію тяжіння до g^1 , що ідеально відповідає логіці строфічних форм.

Аналогічна ладова будова притаманна й пісням типу із ${}^1V57^2$ та ${}^mR||:11112|1111233:||$ (див. Приклад 4). Дослідники визначають цей тип як приурочений до обряду

жнив [8, с. 94–95], або ж сезонно-трудоий [18, с. 100–101]. Однак на Північному Підляшші ці мелодії поєднані не тільки зі звичайними ліричними текстами, але й із дожинковими та косовичними, що наводить на думку, що, можливо, він не такий вже і випадковий у трудовому жанровому циклі.

Зосібна, серед великої кількості поліфункціональних творів (оскільки він пов'язаний винятково із процесом косовиці) виступає пісенний мелотип із ${}^rV44_3$, ${}^sVAAB$ та складною мелоритмічною будовою, що, на жаль, не надається до моделювання ${}^mR||1111|2111||1111|1211||1111|1112||$ (див. Приклад 5). Ймовірно, що мелодія тут трансформована в результаті поєднання із чужорідним текстом, на що вказує неспівпадіння словесно-текстових та музичних цезур: $||1111|2^v111||1111|12^v11||1111|1^{(v)}112||$.

Наступний дожинковий пісенний тринадцятискладовий мелотип із ${}^rV553_2$ та ${}^mR||:11121|11121||123:||$ (див. Приклад 6). Очевидно, що його інваріантною ритмічною формою є одинадцятискладник із ${}^mR||:1221|1221||123:||$, що перегукується із відповідним весільним мелотипом. Однак замість сталого диямбу, як у весільному, тут у перших двох фразах чергуються ямб та хорей, що в результаті витворює так званий “маланковий” антиспаст. Також жнивні мелодії відрізняються від весільних своєю мелотематичною та ладоінтонаційною будовою.

Останній дожинковий мелотип є свого роду візитною карткою Підляшшя як пограничної, суміжної території, оскільки він притаманний польській культурі. Це мелодії з міжстрофовим повтором (“Пльон, Ясю, пльон...”) ${}^rV55_2;46$, ${}^sVAP$ та ${}^mR||:11112|11112:|3123|111123||$ (див. Приклад 7). Хоча вони виконуються в цілком співній манері (помірний темп, заключна нота п'ятискладника пролонгована до половинної), проте є підстави припустити, що в обрядовому контексті ці пісні були танцювальними, оскільки мелоритмічно вони перегукуються із поширеними на цій же території весняними танцювальними творами “сірая гуска”, та почасти із весільними і хрестильними приспівками. Мелотематична форма періоду ґрунтується на буквальному повторі першого речення: ${}^iMAAB$, в основі ладової будови – квінтова система опор $d^2 - g^1$. Показово, що протягом останнього часу в піснях цього типу відбулися суттєві трансформації до спрощення, що, безумовно, спричинено процесом занепаду. Насамперед випадає рефрен, ямбічні структури частіше замінюються хорейчними, що більш наближені до гармонічної вальсової музики [10], тобто звичнішої для сприйняття сучасною людиною, орієнтованою переважно на гомофонно-гармонічний склад. І коли записи 1970–80-х років або ж сучасні, зроблені від старших носіїв, демонструють мелодії в такому вигляді, у якому вони ще функціонували в активному вжитку, то молодші інформанти виконують ці твори у трансформованій приспівковій формі із ${}^rV55_2$ та ${}^mR||:11121|11121:||$.

Більшість ладканкових мелодій трудового жанрового циклу споріднені, оскільки їх базовою ритмічною конструкцією є анапест. Ямбічні мелотипи із ${}^rV553_2$ та ${}^rV57_2$ перегукуються із відповідними весільними творами. Своєю чергою мелотипи ${}^rV43_2$ та ${}^rV57_2$ об'єднані своєрідною “триопорною” ладовою організацією, в основі якої тетракордова конструкція.

Насамкінець, Північне Підляшшя представлене дожинковим мелотипом (“Пльон...”), що за словами К. Квітки, має “велике музично-історичне значення” [5, с. 75]. І хоча на перший погляд ці слова здаються дещо перебільшеними, та вони мають досить сенсу, оскільки завдяки таким мелодіям прослідковується внутрішньожанрова єдність усього обрядового репертуару. Недарма далі у своїй

розвідці вчений, керуючись неординарною науковою інтуїцією, проводить паралелі із зимовими мелодіями, співаними при “водінні кози”, купальськими тощо [5, с. 76–83].

Найрозповсюдженіший ладканковий мелотип із ${}^1V7_3$ побутує на території поміж річками Нурець та Супрасль. Його ареал збігається з територією поширення пісенного сінокосного, також досить популярного із ${}^1V44_3$. Наступний унікальний ладканковий мелотип 43_3 трапляється лише на невеликій ділянці поміж Західним Бугом та долиною Нурця. Якщо розглядати цей мелотип як похідний, то його невеликий ареал може бути дифузною, перехідною зоною, що характеризується явищами перетворення, трансформації мелотипів, або ж контамінації їх із іншими, для яких ця зона поширення не є маргіальною (див. картосхему 1).

Територія поширення пісенного мелотипу із ${}^1V553_2$ є значно більшою та виходить за межі проживання українського населення, вона простягається на північні білоруськомовні та західні польські землі. Тим часом, як у центрі масиву навколо Більська цей мелотип не трапляється (див. картосхему 2).

Сусідні північні та західні терени є основною зоною поширення й дожинкового мелотипу “Пльон”. На теренах Північного Підляшшя цей мелотип наявний лише в прикордонній зоні: у селах на правобережжі Нарви, на західному пограниччі – в районі Сім’ятич та Бранська, біля державного кордону із Республікою Білорусь та переважно у скороченому вигляді без міжстрофового повтору (див. картосхему 2).

Отож, беручи до уваги наукове тлумачення Підляшшя як території, заселеної українцями, зокрема, це “південно-східна частина <...> Підляського воєвідства, з районними містами Більськ, Гайнівка і Сім’ятичі” [1], поміж долинами річок Західний Буг та Нарва, можна стверджувати, що на цій території розповсюджені трудові мелотипи, північно-західні ізомели яких не виходять за межі Підляшшя, мелотипи, що побутують як на досліджуваній території, так і поза її кордонами, та мелотипи, основний ареал поширення яких припадає на сусідні терени.

---

1. *Гаврилюк Ю.* Підляшшя – відродження українства / Ю. Гаврилюк. – Режим доступу: <http://www.haidamaka.org.ua/0017.html>.

2. *Гошовский Владимир.* По следам одной свадебной песни славян / У истоков народной музыки славян : очерки по музыкальному славяноведению / В. Гошовский. – Москва, 1971. – С. 50–80.

3. *Гошовский Владимир.* Украинские песни Закарпатья / В. Гошовский. – Москва, 1968. – 480 с.

4. *Іваницький Анатолій.* Українська народна музична творчість : посібник для вищих та середніх учбових закладів / А. Іваницький. – Київ : Муз. Україна, 1990. – 336 с.

5. *Квітка Климент.* Наспіви жнивних пісень північно-західних районів території поширення української мови / К. Квітка // Вибрані статті. – Київ : Муз. Україна, 1985. – Ч. 1. – С. 66–99.

6. *Клименко Ірина.* Жнивні мелодії Овруччини (у контексті “загальнобілоруського” ареалу) / І. Клименко // Полісся України : матеріали історико-етнографічного дослідження. – Львів, 1999. – Вип. 2. Овруччина. – С. 341–364.

7. *Клименко Ірина.* Жнивні пісні Пінської традиції / І. Клименко // Третя конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель. – Львів, 1992. – С. 54–62.

8. *Клименко Ірина*. Мелогографія жнивних наспівів басейну Прип'яті : дис... канд. мистецтвознавства / І. Клименко. – Київ, 2001. – 197 с. + 184 с. [Додатки].
9. *Клименко Ірина*. Мелогографія літніх трудових наспівів Правобережної Прип'яті / І. Клименко // Полісся: мова, культура, історія : матеріали міжнародної конференції. – Київ, 1996. – С. 414–427.
10. *Коваль Василь*. Вальсовість в обрядовій народновокальній творчості (за матеріалами з околиць на північний захід від Горган) / В. Коваль // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія мистецтвознавство. – Тернопіль, 2008. – № 1 (19). – С. 137–145.
11. *Колесса Філарет*. Старинні мелодії українських обрядових пісень (весільних і колядок) на Закарпатті / Ф. Колесса // *Колесса Філарет*. Музикознавчі праці. – Київ, 1970. – С. 368–397.
12. *Кутырёва-Чубаля Галина*. Белорусский живный напев: Архетип и инновации : автореф. дисс... канд. искусствоведения: 17.00.02 / Г. Кутырёва-Чубаля. – Москва, 2002. – 20 с.
13. *Кушлик Любомир*. Закопки – трудовий осінній обряд / Л. Кушлик // П'ята конференція дослідників народної музики червононоруських (галицько-володимирських) та суміжних земель : матеріали. – Львів, 1994. – С. 71.
14. *Луканюк Богдан, Мишанич Михайло*. Музичні жанри та форми питомої народно вокальної творчості Бойків (спроба типології) / Б. Луканюк, М. Мишанич // Традиційна народна музична культура Бойківщини : тези доповідей науково-практичної конференції. – Турка, 1992. – С. 7–9.
15. *Луканюк Богдан, Добрянська Ліна*. Спроба мелотипології весільних ладканок і пісень західного Полісся та західної Волині / Б. Луканюк, Л. Добрянська // Етнокультурна спадщина Полісся / Ред.-упорядн. В. Ковальчук. – Рівне, 2004. – Вип. 5 – С. 95–108.
16. *Пашина Александра*. Традиции живных песен русско-белорусского пограничья : авторефер. дисс... канд. искусствоведения: 17.00.02 / А. Пашина. – Москва, 1988. – 16 с.
17. *Песні Беласточчыны* / Уклад. Мікола Гайдук. – Мінск : Беларуская навука, 1997. – 368 с.
18. *Рибак Юрій*. Обрядові пісні Верхньоприп'ятської низовини (мелотипологія – мелогографія – культурогенеза) : дис... канд. мистецтвознавства / Ю. Рибак. – Львів, 2005. – 188 с.
19. Традиційні пісні українців північного Підляшшя (За матеріалами експедицій 1999–2001 років Лариси Лукашенко та Галини Похилевич) / Упор., вст. стаття і нотні транскрипції Л. Лукашенко; заг. ред. Б. Луканюка. – Львів : Камула, 2006. – 308 с.
20. *Цехміструк Юрій*. Народні пісні Волині: Фонографічні записи 1936–1937 років / Ю. Цехміструк; джерельні матеріали та видання Богдана Столярчука; відчитання та заг. ред. Богдана Луканюка. – Львів; Рівне, 2006. – 480 с.

ДОДАТКИ

Приклад 1

$\text{♩} = 100$

1. О - ле - /нь/ по бо - ру хо - діт

О - ле - /нь/ по бо - ру хо - діт

За їм Ясь ко - ня во - діт

Приклад 2

$\text{♩} = 64$

1. При - лі - тай... При - лі - тай пе - ре - піл - ко

Бо вже в нас жи - та тіль - ко

Приклад 3

$\text{♩} = 136$

1. Доб - рий пан наш доб - рий пан

2. Хлі - ба дав нам ок - ру - шок

Доб - рий пан наш доб - - - рий пан

Доб-рий о - - - бід да ти дав

Приклад 4

1.Ой жні-ся жні-ся муой за-гон - ку у-зень - кі

Хто те-бе о - рав муой Йва-нок мо - ло-день - к...

Приклад 5

1.Біє-л/ мо - ло - дець сіє - но ко - сіт

Біє - л/ мо - ло - дець сіє - но ко - сіт

Бід - на /в/-до - ва їс - ті но - сіт

Приклад 6

$\text{♩} = 144$

1. Ой йде-мо йде - мо зрид-но-го по - ля до-до - му

Ой йде-мо йде - мо зрид-но-го по - ля до-до - му

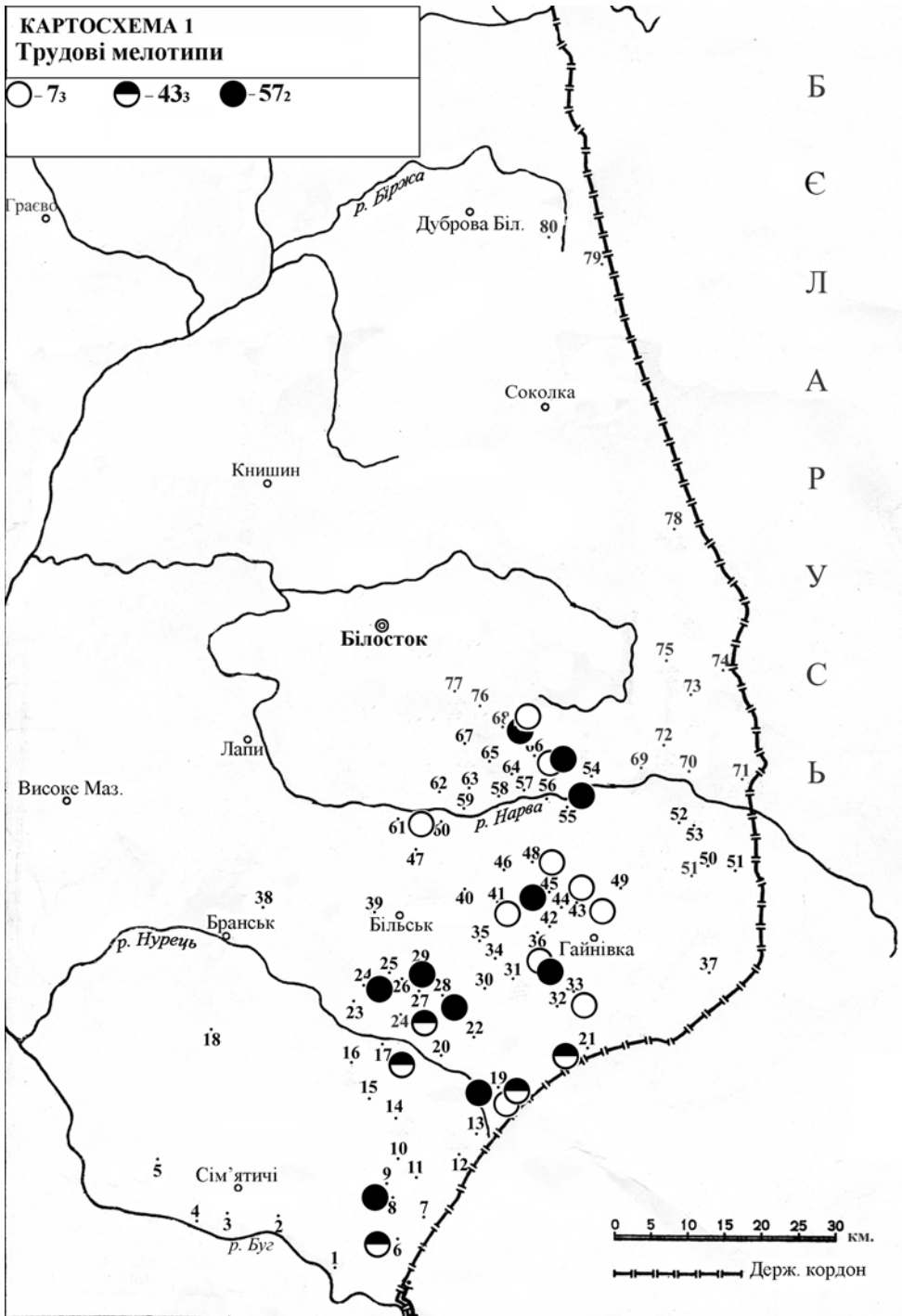
Приклад 7

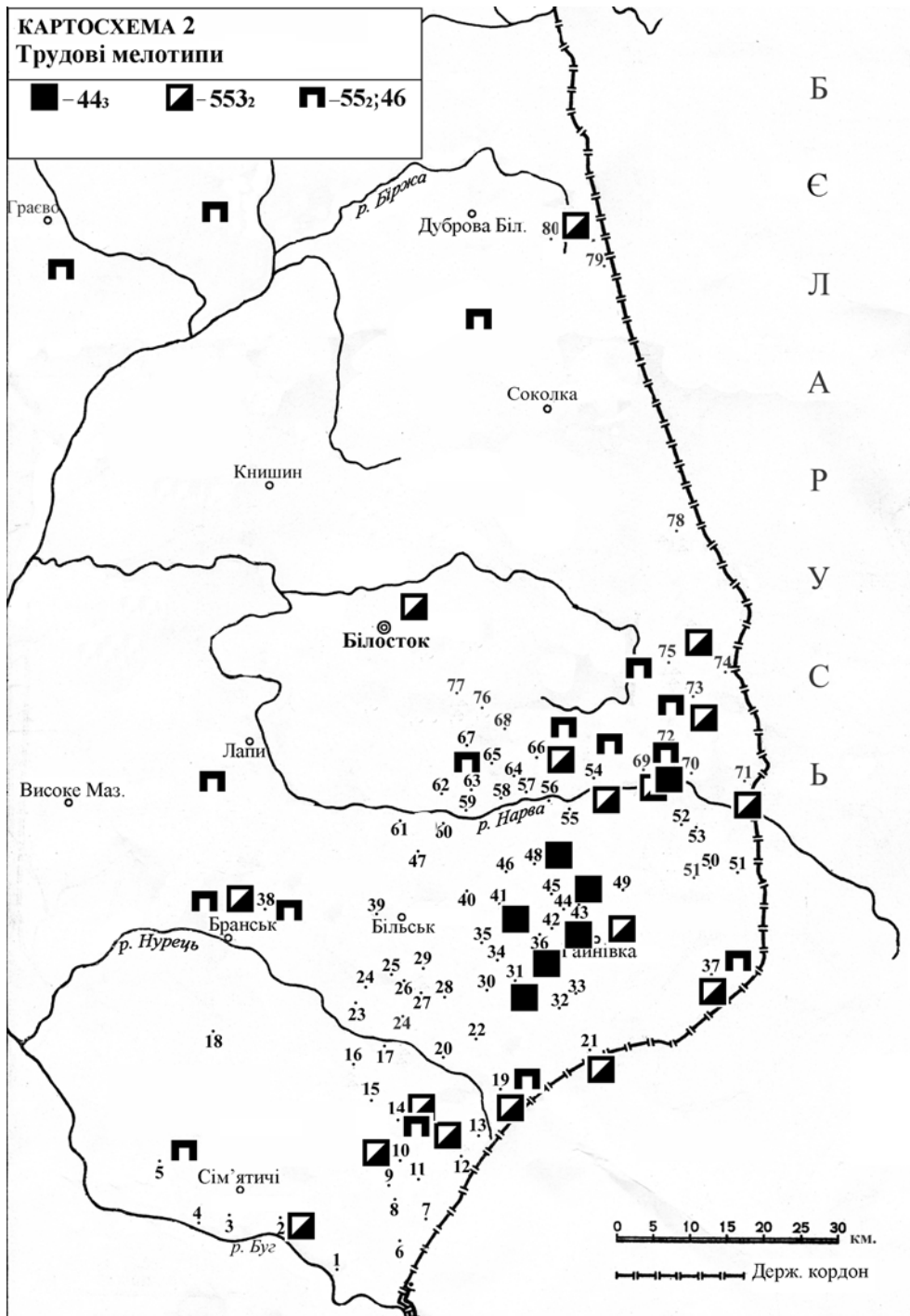
$\text{♩} = 100$

Там на об - ло - зі ска - ка - лі ко - зи

Да - жа - лі жит - ко ма - ла - ді го - жи

Пльон Я - сю пльон на - шо - му па - ну в двор

THE SEASONAL LABOR SONGS OF THE NORTHERN PIDLIASHA

Larysa LUKASHENKO

*The Scientific Laboratory of Music Ethnology,
Lviv Mykola Lysenko National Music Academy,
5 Nyzhankivsky str., room 53, 79005 Lviv, Ukraine,
tel.: (+38032) 235 84 78, e-mail: larysa.lukashenko@gmail.com*

The paper discusses melodic typology of seasonal labor songs of the Northern Pidliasha in the context of their accompanying ritual activities. The paper presents the classification of genres, as well as analyzes the most popular melodic and modal types. A brief geographical review of melodic population is done. Identified rhythmic affinity and poly-functional purpose of the majority of melodies. The music samples and maps showing the population of the main melodic types are attached.

Key words: seasonal labor songs, harvesting songs, mowing songs, reaping songs, the labor genre cycle.

СЕЗОННО-ТРУДОВЫЕ НАПЕВЫ СЕВЕРНОГО ПОДЛЯШЬЯ

Лариса ЛУКАШЕНКО

*Проблемная научно-исследовательская лаборатория музыкальной этнологии,
Львовская национальная музыкальная академия имени Микола Лысенко,
ул. О. Ныжанківського, 5, комн. 53, 79005 Львов, Украина,
тел.: (+38032) 235 84 78, e-mail: Larysa.Lukashenko@gmail.com*

Статья посвящена мелотипологии сезонно-трудовых напевов Северного Подляшья в контексте сопровождающих обрядовых обстоятельств. В работе предлагается жанровая классификация, анализ наиболее распространенных мелотипов и ладовых форм, а также краткий обзор мелогеографии. Большинство мелодий оказалось полифункциональными и ритмически родственными. Работа дополнена нотными примерами и картосхемами распространения основных мелотипов.

Ключевые слова: сезонно-трудовые напевы, косовичные, жатвенные, осенние песни, трудовой жанровый цикл.

Стаття надійшла до редколегії 06.02.2010
Прийнята до друку 23.09.2010